

F I N S P Å N G

GIS- och geodatastrategi

för Finspångs kommun

Finspångs kommun
612 80 Finspång
Telefon 0122-85 000 • Fax 0122-850 33
E-post: kommun@finspang.se
Webbplats: www.finspang.se

Innehåll

Inledning	1
Vad är GIS och geografiska data?	1
Bakgrund	1
GIS-strategi	1
Syfte	1
Vision	2
Ansvar och organisation	2
Politisk nivå	2
Tjänstemannanivå	2
Handlingsplan	3
Uppföljning av handlingsplan	3
Gemensamma resurser	3
Geodata	4
Teknik och säkerhet	5
Lagring	5
Tillgänglighet, användning och spridning	5
Aktualitet och kvalitet	6
Säkerhet och sårbarhet	6
Ekonomi	6
Omvärldskartläggning och utveckling	6

Inledning

Vad är GIS och geografiska data?

Geografiska informationssystem, GIS, är system som används för att samla in, lagra, analysera och presentera lägesbunden information¹. Enkelt beskrivet är systemen en kombination av kartor och tabellinformation (databaser) som lagras och hanteras digitalt.

I systemen görs analyser, beräkningar och simuleringar som kan användas som beslutsstöd. Med hjälp av GIS kan olika information, som har ett läge, användas tillsammans och information som tidigare inte varit tydlig kan synliggöras. All digital information som är knuten till någon form av läge är geografiska data eller förkortat geodata.

GIS används idag av de flesta kommuner, organisationer, statliga myndigheter med flera. Från centralt håll, riksdag och regering samt länsstyrelserna² och Region Östergötland³, finns en uttalad ambition att stödja utbyggnaden av GIS-användningen i kommunerna.

Bakgrund

Geografiska informationssystem började användas i större utsträckning i Finspångs kommun under 2004. Sedan dess har en mängd information samlats in och olika verksamhetssystem har kopplats ihop med kartans hjälp. Under de senaste åren har förutsättningarna gradvis förändrats, både gällande teknik och gällande tillgång till geografiska data. En strategi är nödvändig för att kunna samordna verksamheternas behov och föra utvecklingen av kommunens GIS och geodata vidare.

GIS-strategi

Denna strategi utgör det överordnade styrdokumentet för GIS-verksamheten i kommunen. Strategin gäller alla kommunens sektorer samt alla bolag där kommunen har ägarintressen.

Förändringar av GIS-strategin som innebär en förändring av detta dokument ska beslutas av kommunstyrelsen.

Syfte

Strategin är ett verktyg för att skapa möjligheter att genomföra ett mer målriktat och strukturerat arbete med GIS och geodata. Den är kopplad till IT-

¹ All information som på något sätt kan knytas till ett läge på jorden, t.ex. via adress eller koordinater.

² StrateGIS, utbildningsprojekt utfört av Länsstyrelserna på uppdrag av regeringen.

³ Digital agenda för Östergötland 2014>2020, Länsstyrelsen i Östergötland, Östsam, Landstinget i Östergötland

strategin och reglerar roller, uppgifter, ansvarsförhållanden, beslutsbefogenheter samt ekonomi.

Vision

GIS och geodata ska användas som effektiva och naturliga verktyg i hela kommunens verksamhet, såväl i den dagliga driften som inom utveckling- och planering, för analyser och vid kriser.

De tekniska systemen är uppbyggda så att de kan användas tillsammans och främjar en bred användning. Webb-baserade GIS-verktyg finns tillgängliga. Detta innebär:

- högre kvalitet på planerings-, besluts- och informationsunderlag
- effektivare användning av de stora investeringarna i information
- förbättrad service till kommunmedborgarna
- en fördjupad demokratisk process
- bättre samverkan med näringsliv, myndigheter och andra organisationer

Ansvar och organisation

Politisk nivå

Kommunstyrelsen

- Beslutar om GIS-strategin och eventuell översyn av denna.

Tjänstemannanivå

Kommundirektörens ledningsgrupp

- Är rådgivande till kommundirektören i kommunövergripande GIS-frågor.
- Följer upp pågående projekt

Respektive sektor/kommunalt bolag

- Avsätter tid och resurser för deltagande i GIS-rådets verksamhet samt för eventuell verksamhetsspecifik utveckling.
- Beslutar om vilken eller vilka medarbetare som ska delta i GIS-rådet.
- Undersöker vilka behov och önskemål som finns för GIS-verksamheten inom respektive sektor/bolag och förmedlar till medlem i GIS-rådet.
- Genomför sina respektive delar av handlingsplanen genom att respektive sektors-/bolagsledning ger uppdrag åt sina anställda att genomföra projekten.

GIS-funktionen

- Leder GIS-verksamheten i kommunen.
- Ansvarar för GIS-budgeten
- Består av GIS-ingenjör, representant från IT-avdelningen, enhetschef Samhällsplaneringsenheten och samhällsbyggnadschef.

- GIS-ingenjören är sammankallande i GIS-rådet
- Är föredragande i kommunstyrelsen vad gäller GIS-frågor.
- Fattar beslut om handlingsplanen är genomförbar ur ekonomisk och teknisk synvinkel.
- GIS-ingenjören är systemadministratör för kommunens GIS.

GIS-rådet

- Ett GIS-råd, som utgör stommen i kommunens GIS-nätverk, skapas. Detta består av medarbetare med fördjupad GIS-kompetens, totalt minst fem representanter från de olika sektorerna/bolagen.
- Tar årligen fram förslag till handlingsplan och följer upp fastställd plan.
- Ser över GIS-strategin på uppdrag av kommunstyrelsen

Informationsägare⁴

- Håller den egna informationen uppdaterad
- Dokumenterar innehållet i den egna informationen
- Beslutar om behörighet krävs för tillgång till den egna informationen

Handlingsplan

Som grund för GIS-verksamheten skapas årligen en kommungemensam handlingsplan. Denna plan grundas på resultatet av genomfört arbete samt de olika verksamheternas mål och planering för kommande år. Medlemmarna i GIS-rådet ansvarar för att föra önskemål vidare till GIS-rådet vilket skapar handlingsplanen.

Handlingsplanen beskriver de projekt som är viktigast att genomföra två år bort i tiden. GIS-rådet tar fram handlingsplanen och GIS-funktionen avgör om den är genomförbar med hänsyn till IT-struktur och budget.

Uppföljning av handlingsplan

GIS-rådet följer årligen upp handlingsplanen med hjälp av kommunens uppföljningssystem. Resultatet av uppföljningen ligger enligt ovan till grund för kommande års inriktning av verksamheten.

Gemensamma resurser

GIS-funktionen, GIS-rådet och IT-avdelningen utgör kommungemensamma resurser. Med gemensam resurs menas att medarbetarnas specifika GIS-kompetens ska kunna nyttjas när behov uppstår oavsett tillhörighet till sektor eller bolag. Behovet av kompetens kopplat till respektive medarbetares specifika kunskaper ska vara styrande.

Gemensamma GIS-programvaror för olika användarkategorier är:

⁴ Sektor, bolag eller enhet som ansvarar för egen eller inköpt information som tillgängliggörs på något sätt i det geografiska informationssystemet.

- ”Tittskåps-GIS”⁵. Tillgängligt för samtliga GIS-användare. Ingår i GIS-budgeten.
- Dataproduktion, viss möjlighet till analyser och presentationer. Tillgängligt för flera samtidigt användare. Ingår i GIS-budgeten.
- GIS-specialister. Avser ett fåtal personer.
- Medborgarna. Denna grupp tillgodoses genom att vald information från de olika sektorerna och bolagen tillgängliggörs via Internet.

Övriga programvaror och kopplingar till verksamhetssystem är ej gemensamma.

Kommunens IT-strategi anger att kommunen eftersträvar en standardiserad IT-miljö som ger oss så få produkter, komponenter och leverantörer som möjligt. Kommungemensamma eller kommunövergripande IT-tjänster prioriteras vid utveckling. Dubblerade eller överlappande lösningar och tjänster undviks och anpassning eller avveckling planeras för befintliga dubblerade respektive överlappande IT-tjänster.⁶ Vid anskaffning ska krav ställas på att produkter eller tjänster ska fungera med befintlig och framtida IT-infrastruktur och dess driftsförhållanden.⁷

Vid införskaffandet av nya IT-system till Finspångs kommun eller till något av de kommunägda bolagen är det därför av högsta vikt att hänsyn tas till eventuell koppling mot den befintliga GIS-plattformen. Det gäller både för gemensamma och för icke gemensamma system. Om det i efterhand framkommer att sådan hänsyn inte tagits, ansvarar inköpande sektor/bolag för att nödvändiga anpassningar görs.

Geodata

Större delen av den information som produceras inom kommunen är offentlig och därmed en gemensam resurs. Det gäller även information som är specifik för en enhet eller ett bolag.

I det fall informationen inte är offentlig eller då det krävs en utbildning för att kunna använda informationen på rätt sätt, sätts behörighetskrav efter den ägande enhetens/bolagets föreskrifter. Information om detta ska finnas i dokumentationen och i metadata.

För information som hämtas från externa datakällor, t.ex. bakgrundskartor, gäller olika regler. Den mesta av informationen är gemensam, men det kan finnas restriktioner för hur den får användas (t.ex. inte inom kommersiell verksamhet). Information om detta ska finnas i dokumentationen och i metadata.

⁵ Ett enkelt GIS-verktyg som framförallt är till för att titta på information. Ska kunna användas utan speciella förkunskaper.

⁶ IT-strategi 2013-2015, s21

⁷ IT-strategi 2013-2015, s31

Teknik och säkerhet

Lagring

Lagring av geografisk information som ska kunna ses av mer än en person sker på gemensam server. Det gäller både intern och extern information. Lokal datalagring ska undvikas så långt som möjligt. För att informationen ska lagras på ett enhetligt sätt läggs den in på server av någon i GIS-rådet eller GIS-funktionen. Underhåll kan därefter ske av informationsägaren eller av denne utsedd.

Information från utomstående källor kan också tillhandahållas via olika externa tjänster och därmed inte lagras hos kommunen.

Tillgänglighet, användning och spridning

Behörighet till den geografiska informationen regleras genom tilldelning av behörighetsprofiler i metadatabasen för kommunens gemensamma GIS.

Vid behov sätts också, med IT-avdelningens hjälp, åtkomstrestriktioner på information som finns på gemensam server.

I svensk rätt finns följande författningar som på olika sätt berör geografisk information:

- Lagen om fastighetsregister
- Lagen om skydd för landskapsinformation
- Lagen om den officiella statistiken
- Personuppgiftslagen
- Offentlighets- och sekretesslagen
- Tryckfrihetsförordningen

Varje sektorchef/bolagschef beslutar om vilken information som får användas inom den egna sektorn/det egna bolaget. Den enskilde användaren är ansvarig för hur informationen används, hur den kombineras och att den inte sprids på ett sätt som är emot gällande regler och avtal. Detta ska tydligt framgå i den ansökan om att få använda geografisk information som användaren skriver under. Vid behov skriver användaren även under intyg om tystnadsplikt.

Uppgift om vilken information som finns tillgänglig samt hur olika information får användas och spridas ska finnas lätt tillgänglig i dokumentationen på intranätet samt i metadatabasen (visas i tittskåps-GIS). Om det råder någon oklarhet tillfrågas informationsägaren.

För extern brukare av data måste såväl teknisk åtkomst som innehållsmässig åtkomst granskas särskilt av informationsägaren så att inga säkerhetsluckor uppstår.

Informationsägaren säkerställer också att gällande licensavtal medger extern användning samt att delad information märks med hur den vidare får nyttjas. Detta gäller även publicering på Internet.

Aktualitet och kvalitet

Respektive informationsägare/-förvaltare ansvarar för att gemensamt lagrad information hålls aktuell, fullständig, korrekt, relevant och att den lagras med tillräckligt god geometrisk noggrannhet. Det sker genom att utpekade medarbetare har behörighet att genomföra uppdateringar samt att de genomförs på ett korrekt sätt.

All information märks i metadatabasen med vilken noggrannhet och när den är skapad.

Säkerhet och sårbarhet

Backup tas på databaser och geodata en gång/dygn av IT-avdelningen. Granskning sker fortlöpande av i vilken utsträckning olika slags data kan sammanvändas med hänsyn till sekretess, integritetsskydd eller personuppgiftsskydd.

Ekonomi

Grundläggande GIS-funktioner och grundläggande databaser finansieras genom centralt avdelade medel för investeringar och drift.

Verksamhetsspecifik utveckling finansieras av respektive sektor/bolag liksom verksamhetsspecifika datakostnader.

Inför all utveckling av nya tillämpningar (funktioner) prövas om mer än en sektor/bolag har behov av nyutvecklingen. Resultatet ligger till grund för finansieringsansvar.

Omvärldskartläggning och utveckling

Grunden för vidareutveckling av system och tillämpningar är ett redovisat behov. Medlemmarna i GIS-rådet ansvarar för att kanalisera sådana uppkomna behov. Det är också viktigt att göra en omvärldskartläggning för att ta reda på vad som redan finns inom området och vad som skulle kunna nyttjas inom den egna verksamheten.

Uppgradering av gemensam programvara och system sker efter beslut av GIS-funktionen. Uppgradering av övriga, icke gemensamma, GIS-funktioner och kopplingar sker i samråd med GIS-funktionen.